

Dél-Korea agrárpolitikájának néhány kérdése

Dél-Korea különösen gyors iparfejlődése, gazdasági csodája megnövelte az érdeklődést ez iránt az ország iránt. Felvetődik az a kérdés, hogy az ezen gyors iparosítás és iparfejlődés korszakában hogyan alakult a mezőgazdaság, illetve milyen agrárpolitikát alkalmaztak. Annál izgalmasabb ez a kérdés, hiszen ezen országban igen jelentősek voltak a feudális nagybirtokok, illetve agrárviszonyok. Mint ismeretes, Kelet-Európában is nagyon hasonló volt a helyzet a II. világháború előtt. Különösen jelentős az a kérdés, hogy e gyors gazdasági fejlődést eredményező, tehát sikeres gazdaságpolitikában, milyen volt az arány az ipar és a mezőgazdaság fejlődése között. Az is köztudott, hogy a kelet-európai (szocialista) iparosítások az elfogadott vélemények szerint a mezőgazdaság túlzott elhanyagolását eredményezték.

Az agrárpolitika tárgyalásában tehát a következő fő vonásokra célszerű a figyelmet fordítani:

- A. *Földtulajdon, földhasználati viszonyok alakulása,*
- B. *ipari—mezőgazdasági fejlődési arány alakulása,*
- C. *termelés ösztönzés — árpolitika,*
- D. *termékforgalmazás (piac — központi elosztás),*
- E. *import—külkereskedelmi politika,*
- F. *agrárpolitika új vonásai a 90-es években,*
új földtulajdon—földhasználati viszonyok.

A. Földtulajdon—földhasználati viszonyok

E viszonyok megértéséhez történelmi visszpillantásra van szükség. Dél-Korea 1910-től 1945-ig Japán gyarmat volt, és ezen uralom alatt a feudális agrárviszonyok maradtak. A japánok elkobozták földbirtokokat a koreai földbirtokosoktól, és az a furcsa helyzet alakult ki, hogy japán feudális földbirtokosok lettek a koreaiak helyett. Úgy tűnik, a föld magántulajdont (más tulajdonát) nem igazán tisztelték. Igaz, nem ők voltak az egyetlenek az emberiség történetében, akik földtulajdonukat erőszakkal, rablással szerezték.

A japán megszállás agrárhelyzetének és politikájának kissé részletesebb megismerése azért szükséges, mert ez hozzájárul a későbbi, viszonylag radikális

földreform megértéséhez. E periódusban felgyorsult a mezőgazdasági földkoncentráció, két fő oknál fogva:

1. A földtulajdon igazolását követelték meg 30 nap alatt a japán gyarmati hatóságok a parasztoktól. Akik ennek nem tudtak eleget tenni, azoktól elkobozták a földet. Így jutott japán tulajdonba a szántó 15 %-a, az erdőterület 60 %-a.¹

A tulajdonviszonyokra jellemző volt továbbá, hogy a 120.000 koreai földbirtokos a föld 32 %-ával, a japán 8.000 földbirtokos pedig a föld 68 %-ával rendelkezett. Vagy egy másik megközelítés szerint: 365 japánnak volt 100 hektár feletti földbirtoka, viszont csak 228 koreanak 100 hektárt meghaladó birtoka.

2. A mezőgazdasági földterület koncentrációját az is fokozta, hogy a bérlők bérleti díját növelték, ami a földtermés értékének 60 %-ra ment fel, ezen kívül a bérlőnek kellett a földadót is fizetnie. Mindezek eredményeképpen úgy alakult a helyzet, hogy míg 1910-ben a farmerek 39 %-a volt bérlő, ezek aránya 1938-ra már 56 %-ra nőtt.²

A japánoknak ez az agrárpolitikája azzal függött össze, hogy a Japánban ekkor jelentkező éhínséget koreai rizzzel igyekeztek enyhíteni.

A japánok 1920-ban 15 éves rizstermelés-fejlesztési tervet dolgoztak ki.³

A koreai rizstermelés parancsra történő (dirigista) ellenőrzését vezették be, a monokultúras termelést fokozták és ennek kényszerexportját Japánba. Igen gyakran ez majdnem éhezéshoz vezetett Koreában.

Az előzőekben vázolt rendkívül egyenlőtlen földelosztás, valamint a földnélküliek (56 %) föld utáni vágya a földreform népi követelését eredményezte, és ennek engedett az amerikai katonai hatósági kormány is. A földreformot közvetlenül 1945, tehát a felszabadulás után a politikai pártok vezetői és az értelmiségiek igen hevesen vitatták. Az egyenlő lehetőségek ideológiájával összhangban lévő átfogó földreform gondolata elfogadott volt az értelmiségiek körében, és később belefoglalták a Koreai Köztársaság Alkotmányába. Ezt a gondolatot az Amerikai Katonai Hatóságok kormánya is támogatta már a legelejétől.⁴ Azonban bármennyire is nőtt a társadalmi nyomás a szegény parasztok részéről a földreform megvalósítására, létrejött egy reformellenes mozgalom is. A földbirtokosok megpróbálták a földreform törvénybe iktatását késleltetni. Azok a koreaiak, akik a legműveltebbek voltak, tudtak angolul, rendszerint a feudális nagybirtokosok voltak. Ők már a japán megszállás alatt is együttműködtek a Japán megszállókkal. E gazdag földbirtokos osztály tagjai, akik valahogy elkerülték az együttműködők és árulók háború utáni megbüntetését, voltak később az amerikai Kormányzás tolmácsai is, és az USA Katonai Hatóságok befolyásolásán keresztül késleltették és eltorzították a földreformot.

A feudális arisztokrata osztály politikai hatalma jobb képzettségükön, nagyobb tudásukon, vagyonukon, jobb szervezethezességükön alapult, valamint azon, hogy jobban tudtak érintkezni, és erős volt az érdekeik megvédésének motivációja. Az előzőket figyelembe véve érthető, hogy az 1948—1949-es földreform-programok az egymásnak ellentmondó társadalmi erők közötti alkudozás eredményei, amelyek közül az egyik a

---

¹ Korea Journal Vol. 24/10. 1984. 5. old.

² Korea Journal Vol. 24/10. 1984. 5. old.

³ Asian Perspective, 1992. Vol. 16. No. 1. 79. old.

⁴ Korea Journal Vol. 24/10. 1984. 5. old.

földreform mellett álló farmerek többsége érdekeit, a másik pedig a földbirtokos kisebbség érdekeit képviselte.⁵

Az 1949-es földreform-törvény

A kormány 1949 júniusában hirdette ki a földreform-törvényt, amely az alkotmány 86-ik paragrafusán alapult. Az alkotmány paragrafusa tartalmazta, hogy *a föld azé, aki megműveli* (land to-the tillers) és a kizsákmányoló jellegű föld bérleti rendszert alkotmányellenesnek minősítette. A földreform céljai:

- a) megjavítsa a mezőgazdasági életfeltételeket,
- b) kiegyensúlyozza a nemzetgazdaságot,
- c) növelje a mezőgazdaság termelékenységét,
- d) hozzájáruljon a társadalmi és politikai stabilitáshoz az osztálykonfliktus enyhítésével,
- e) tulajdonos farmerek megteremtése,
- f) a mezőgazdaság átfogó modernizálása.⁶

Az állami földfelvásárlás (kötelező kisajátítás) magában foglalta:

- A nem mezőgazdasággal foglalkozó családok tulajdonában levő földeket.
- Olyan földeket, amelyeket nem a tulajdonos személyesen művelt meg.
- A földnek azt a részét, amely a törvény által meghatározott 3 hektár limit fölött van.

A föld-kisajátítási kompenzáció

A felsorolt földek kötelezően az államnak való eladását nem pusztán eladásnak, hanem kisajátításnak kell tekinteni, mert kötelező volt, a kártalanítás messze a piaci érték (ár) alatt volt.

A kártalanítás mértéke a föld évi átlagos hozamának (yield) a termelési értéknek 150 %-át képviselte. Ezt azonban degresszíve alkalmazták, vagyis minél nagyobb földje volt annak, akitől megvették a földet, annál kevesebbet adtak a 150 %-nál. Tehát a nagyföldbirtokosok rosszabbul jártak.

Becslések szerint ez kb. 1/4-e volt a piaci értéknek. A kártalanítást az állam eladható földkötvényekben fizette, amelyet 5 év alatt, évi részletekben váltott át készpénzre.

Az állam az általa így megvásárolt földet eladta a farmereknek — volt bérlőknek —, ugyanazon az áron, ahogy megvette.

Az állam a föld eladásánál a következő prioritási sorrendet alkalmazta: a jelenleg művelők, akik többet tudnak megművelni annál, mint amekkora földjük jelenleg van, a japán gyarmatosítók ellen küzdő hazafiak családjai, mezőgazdasági bér munkások, külföldről hazatelepített farmercsaládok.

---

⁵ Uo.: 6. old.

⁶ Uo.: 7. old.

A földet megvevő családok 5 év alatt éves törlesztésben fizettek a földért. Amíg azt teljesen ki nem fizették, addig nem adhatták, nem adományozhatták el, nem zálogosíthatták el, bérbé nem adhatták.

Akik nem tartották be ezeket a feltételeket, esetleg elitkolták a 3 hektárnál nagyobb földjüket, megpróbálták rokonságukra átíratni stb., azokat szigorúan megbüntették, és földjeiket kárpótlás nélkül elkobozták.

A nagyobb földbirtokosok, akiktől az állam viszonylag nagyobb földet vett el, megtehették, hogy a fizetesként kapott földkötvényeket felhasználták állami tulajdonú kereskedelmi és ipari vállalatok megvásárlására.

A földreform jellege

A koreai földreform erősen szociális jellegű volt, dominált benne a földnélküliek földéhségének kielégítése, a földbérleti viszonyoknak mint kizsákmányolásnak az elítélése, alacsony áron történő értékesítése. Sikeres volt a földreform, mert a mezőgazdasági termelés nem esett vissza, sőt növekedett.

Felmérések szerint kb. 600.000 hektár, a mezőgazdasági terület 29 %-a esett az állami kisajátítás alá, és kb. 1,5 millió család, a mezőgazdasági családok 70 %-a kapott ilyen módon földet.

A földhasználat megoszlása⁷ 1000 hektárban

Év	Tulajdonos által művelt	Bérlő által művelt "B"	Össz. föld "A"	B/A %
1945	778	1447	2226	65
1949	1270	847	2087	40
1952	2044	43	2087	2

Mint a táblázat mutatja, a földreform előtt az össz. farmerek 65 %-a volt bérlő, a reform után pedig már csak 2 %. Tehát sikerült a farmereket bérlőből tulajdonossá alakítani.

Mezőgazdasági családok farmméret kategóriái szerint %-ban⁸

Farmkategóriák	1945	1947	1950	1953
0,5 hektár alatt		42	42.7	44.9
0,5—1 hektár között	72	33.3	35.8	34.2
1—2 h. között	23.8	18	17	16.5
2—3 h. között	4.1	5.3	4.2	4.3
3 fölött	4.1	1.4	0.1	0.1

⁷ Uo.: 15. old.

⁸ Uo.: 16. old.

A táblázat azt mutatja, hogy a reform előtt a farmok 72 %-a 1 hektár alatti földdel rendelkezett, ez a reform következtében tovább nőtt 79,1 %-ra, vagyis a farmok szétaprózódása fokozódott.

Az európai szemmel nézve rendkívül kis farmok esetében két fontos körülményt kell figyelembe venni. Az egyik a viszonylag kis össz. művelhető földterület és az a körülmény, hogy a mezőgazdaságból élők 65 %-a bérlő volt. Az ő jogos földhességüket ki kellett elégíteni, egyenlősítést is magában foglaló elv alapján, és a korlátozott összföldterületből ez csak így volt lehetséges. A másik tényező, hogy a rizstermelés — lévén a rizs a fő növény — kézi munkát feltételezve rendkívül munkaigényes, sokkal nagyobb területet így nem tudtak volna megművelni.

A parasztok most már önálló földtulajdonosok lettek, azonban számukra rendkívül nehéz volt az indulás, állami segítségre szorultak. Az új farmereknek kölcsönre volt szükségük, részben a földvételár törlesztésére, részben a termelés megindításához. Mivel a pénzkölcsönzők nagyon magas kamatokat számítottak fel, a kizsákmányolás új formája jelent meg számukra. Ennek hatására igen sokan nem tudták a föld vételárát törleszteni, sokan eladták azt, és újra bérlőkké váltak. Az államnak kellett, hogy a farmerek segítségére siessen kedvező kölcsönökkel, a földártörlesztés késleltetésével.

A földreform jelentős változást hozott a falu életében. A feudális földbirtokrendszer évszázados hagyományait rombolták le, és sokan kezdtek élvezni a szabad, független farmer státuszát: Talán a legfontosabb eredménye a földreformnak az volt, hogy egyenlőbb (egalitarian) falusi társadalmat hozott létre.”⁹

Ez az összefoglaló megállapítás jelzi, hogy több részcelja között ez volt a legfontosabb, tehát a szociálpolitikai, a nagyobb egyenlőség megvalósítása.

A gazdaságosság, a hatékonyság szempontjából azonban a mezőgazdasági farmok szétaprózása hátrányt jelentett, mert nem járult hozzá a mezőgazdasági árutermeléshez, annak modernizálásához. A kisfarmereknek kevés lehetőségük volt új eszközöket vásárolni, állatokat, műtrágyát, rovarirtó szert, hogy növelhessék a mezőgazdaság termelékenységét. A farmok kis mérete sok farmert az önellátás szintjén tartott, nem tudott megtakarítást felhalmozni, miután kifizette a föld árának esedékes törlesztését.

Mindezeket figyelembe véve, a földreform rövid távú hatása a mezőgazdasági termelékenységre, a mezőgazdaság modernizálására, a falusi megtakarításra inkább negatív volt. Igaz, hogy a mezőgazdaság termelékenysége 1953—1961 között évente 3,6 %-kal nőtt, szemben az 1930-as évek évi 2,9 %-os növekedésével, de ez nem közvetlenül a földreform miatt volt.

Interjú készítettek 85 farmerrel, akik a reform előtt is gazdálkodtak — a téma: a tulajdonossá válás motivációja milyen hatással volt a termelékenységre — a válaszuk az volt, hogy minimális. A farmerek arra mutattak rá, hogy a növekvő műtrágya és rovarirtó szer használata, a tökéletesített agrártechnika azok a fő tényezők, amelyek a földreform után növelték a mezőgazdasági termelékenységet.¹⁰

---

⁹ Uo.: 16. old.
¹⁰ Uo.: 17. old.

B. Az ipar–mezőgazdaság aránya

Természetesen ez nem elsősorban agrárpolitikai, hanem általános gazdaságpolitikai kérdés. Az ipari termelés és a mezőgazdaság növekedésének valamilyen fajta arányára van szükség. Dél-Korea gazdaságában az 1962—1976 közötti 14 év alatt

a feldolgozóipar évi növekedése 14,8—21,5 %,
az agrárszektor növekedése pedig évi 2,5—5,3 %

ütemben alakult, vagyis az ipar növekedése közel 5-ször gyorsabb volt.¹¹ A mezőgazdaságnak ezt a lényegesen lassúbb növekedési tendenciáját erősítette, hogy a 2-ik 5 éves terv idején (1967—1971) a tervezett mezőgazdasági beruházásoknak csak az 1/2-ét juttatták ténylegesen a mezőgazdaságnak.

Ez szükségessé tett 1971-ben 273 millió dollár értékű gabonaimportot.¹²

A koreai gazdasági szakemberek az ipar és mezőgazdaság növekedése között *jelentős aránytalanságról* beszélnek. De vajon nagy baj volt-e ez az aránytalanság? Igaz, az ötszörös különbség az ipari növekedés javára és a gabonaimport szükségessége aránytalanságot mutatnak. De a gazdaság gyorsütemű, mondhatnánk csodálatos növekedését nem akadályozta meg. A világ gazdaság melyik országában alakult ideálisan (mi az ideális?) az iparosítás viharos korszakában a két ágazat aránya? A két ágazat helyes vagy helytelen arányának a legfontosabb kritériuma talán az egész nemzetgazdaság fejlődése kellene, hogy legyen.

C. A termelés-szabályozási politika

A mezőgazdasági termelés, élelmiszertermelés szabályozása rendkívül fontos. A világon szinte mindenütt az állam nem bízta a piaci viszonyokra, hanem különböző eszközökkel, vám- és kvótaeszközökkel védi a belföldi termelést, és nagy összegekkel támogatja.

Állami támogatás aránya a mg-i termelés értékének %-ában

	1979—85	1989
USA	26	27
Közös Piac	35	38
Svájc	67	75
Finnország	57	72
Japán	64	72

(OECD The Observer, 1990. aug.—szept.)

A táblázat azt mutatja, hogy még a fő mezőgazdasági termelő országok is, az USA, a Közös Piac, a mezőgazdaság termelési értékének közel 1/3-nak megfelelő összeggel támogatják az ágazatot. Továbbá az is kiderül a táblázatból, hogy ezen közel

¹¹ The Journal of Asiatic Studies, 1988. 1. 79. old.

¹² The Journal of Asiatic Studies, 1988. 1. 79. old.

10 éves viszonylatban nem csökkent, hanem nőtt az állami támogatás. Különösen nagy arányú a támogatás Svájc, Finnország és Japán esetében. Nyilván ezen országok természeti feltételei kedvezőtlenebbek. Ezek, lévén gazdag országok, kereskedelmi mérlegük nagyrészt aktív, tehát megengedhetnék maguknak, hogy külföldről vegyék meg az élelmiszert, sokkal olcsóbban, mint ahogy azt ők megtermelik.

Korea gabona-önellátási rátája %-ban

	1987	1988	1989
Összes	41.0	39.0	41.0
rizs	99.8	97.9	108
búza	0.1	0.1	0.1
kukorica	2.4	2.5	1.9
szójabab	16.9	15.7	18.3

(Korea Annual, 1990. 223. old.)

A táblázat azt mutatja, hogy a fő termékből, a rizsből sikerült a teljes önellátást megvalósítani, viszont a többi gabonafélékből nem. Az 1 főre eső gabonafogyasztás 1989-ben 172 kg, amiből 121 kg a rizs. A búzatermelés és takarmánytermelés növelését tervezik, a rizsfogyasztásból származó egyoldalú táplálkozás csökkentésére törekcsenek.

Néhány élelmiszer 1 főre eső fogyasztása kg-ban

	1987	1988	1989
Gabona	177.4	173.8	172
(rizs)	126	122	121
hús	15.7	17	18.2
zöldség	109	115	126
gyümölcs	37	39.9	45

(Korea Annual, 1990. 224. old.)

A táblázatból azt látjuk, hogy a gabona, azon belül a rizs fogyasztása csökkenőben van. A hús fogyasztása nagyon alacsony, ez viszont növekszik. Ehhez azonban hozzá kell tenni az évi halfogyasztást, ami kb. 70 kg 1990-ben. Nagyon alacsony a gyümölcsfogyasztás is.

Néhány agrártermék állami támogatása a termelési érték %-ában

Termék	USA		Japán	
	1979—86	1990	1979—86	1990
búza	28	44	96	99
takarmány	21	24	97	96
rizs	31	49	79	87
olajos magvak	8	7	82	69
cukor	46	47	98	62
tej	63	62	83	85
marhahús	34	31	62	54
disznóhús	7	6	42	37
baromfi	8	10	17	13

(Trade and Development Report, 1991.)

Az USA kiemelése ebből a szempontból érdekes a koreai gazdaság vonatkozásában, mert az USA-ból szereznek be takarmánygabonát és marhahúst, valamint az USA harcol, hogy rizst is eladjon.

A japán példa pedig abból a szempontból tanulságos, mert Korea hasonló helyzetben van, és sok tekintetben követi a Japán módszereket.

Az agrártermelés támogatások országokénti és termékenkénti alakulása világosan mutatja, hogy itt a piaci mechanizmusra csak korlátozottan támaszkodnak, stratégiai cikknek tekintik a termékeket és minden áron megtermelik.

A termelés állami szabályozásának politikáját a rizs példáján érdemes áttekinteni, mert e termék különleges szerepet játszik Dél-Korea gazdaságában. Jelentőségét az mutatja, hogy a farmerek jövedelmének több, mint 50 %-a rizsből származik. Valamint az ország mezőgazdaságilag művelt területének több, mint 60 %-án rizst termelnek. Az 1976—79 közötti 5 év átlagában az évi termés 5,6 millió tonna volt.¹³

Árpolitika

A rizstermelés szabályozásának legdöntőbb eszköze az árpolitika, illetve az állam felvásárlási árpolitikája. Az országban a rizs kettős árrendszere van érvényben (two tier), amelynek értelmében az állam a farmerektől magasabb áron veszi meg a termést, mint a piaci ár, és eladja alacsonyabb áron. Ez a módszer már kb. 40 éve van érvényben. A kormány 1970-ben egy "Gabona Gazdálkodási Alapot" hozott létre, hogy ez finanszírozza ezt a kettős árrendszerből fakadó kiadást. Ez az alap 1990-ig 4,4 trillió won (1 dollár = 750 won) tehát kb. 6,3 md dollár veszteséget szenvedett.¹⁴ A veszteség az elmúlt években gyors ütemben nőtt, mert szélesedett a szakadék a rizs felvásárlási

¹³ Korea Newsreview, 1992. VI. 20. 13. old.

¹⁴ Korea Newsreview, 1991. VIII. 31.

ára és az eladási ár között abból fakadóan, hogy a felvásárlási ár évi növekedése kétszámjegyű lett.

1986-ban	6 %-kal nőtt
1987	14 %
1988	16 %
1989	14 %
1990	10 %.

"A felvásárlási árak e kétszámjegyű emelkedése azért kezdődött el 1987-ben — mondják a koreai szakemberek —, mert a *farmerek követelése felerősödött az elkezdődött demokratizálási mozgalommal.*"¹⁵

A koreai mezőgazdaság bírálói azt mondják, hogy az a vita, hogy a kormány mennyit fizessen a felvásárolt rizsért a farmereknek évről évre megismétlődik a rizs betakarítási időszakában. "Mind az uralmon, mind az ellenzékben lévő politikusok hajlanak arra, hogy nagylelkűséget mutassanak a farmerek iránt. Arra törekszenek, hogy több szavazatot kapjanak a különböző választásokon, tekintet nélkül arra, hogy mekkora a különbség a hazai és a világgiazi ár között."¹⁶

A *felvásárlási és eladási ár különbsége* egy 80 kg-os rizsmennyiség esetén a következőképpen alakult:

Év	koreai pénzben	USA dollárban	1 kg-ra vetítve
1981	2200 won	kb. 3 dollár	0.04 USA doll.
1985	16942 won	22 dollár	0.27 "
1990	50093 won	66 dollár	0.83 "

(1 USA dollár = 750 won)¹⁷

A táblázatból azt látjuk, hogy kb. 22-szeresre nőtt az állami támogatás ezen időszak alatt. Ezt az egyre növekvő támogatást, amely teljesen ellentmond a piaci viszonyoknak, úgy is fel lehet fogni, mint amilyen árat kell fizetni azért, hogy rizstermelés megmaradt az elmaradott kézi technikával működő kis mezőgazdasági üzemek keretében. Hiszen az átlagos rizsfarm Dél-Koreában 1,2 hektár. Ezt az állapotot most már tarthatatlannak vélik, és, mint a tulajdonviszonyoknál majd látjuk, előirányozták hosszabb távon a modern technikán alapuló mezőgazdasági nagyüzemek létrehozását.

Rizskészletek

Mint ahogy azt várni lehet ilyen hatalmas és egyre növekvő állami ártámogatás mellett, egyre nőttek a rizskészletek, és természetesen ennek tárolási költségei.

¹⁵ Korea Newsreview, 1991. X. 26. 21. old.

¹⁶ Korea Newsreview, 1992. VI. 20. 13. old.

¹⁷ Korea Newsreview, 1991. X. 26. 21. old.

A farmer szervezet azt követeli — írja az egyik cikk —, hogy az állam vásárolja fel mindazt a rizst, amit a farmerek neki eladni akarnak. Az állam 4,5 millió sok (kb. 7 millió mázsa) általános rizsfajtát tervez felvásárolni, de a farmerek ennek 2-szeresét, 9 millió sok-ot (kb. 13 millió q) akarnak az államnak eladni.¹⁸

Év	Rizskészletek		évi tárolási költségek	
	sok-ban	*q-ban	won-ban	dollárban
1987	7.7 mill.	10.0 mill.	1.7 md	2.2 mill.
1988	8.2	12	2.4	3.3
1989	9.6	14	3.2	4.2
1990	14	21	5	6.5
1991	14	21	5.5	7.2

(1 sok = 144 kg)¹⁹

Rizskészletek ezen 2-szeres és a tárolási költségek több, mint 3-szoros megnövekedése már egyre nagyobb terhet jelent, és ez új agrárpolitikai módszerek bevezetését sürgeti.

D. Rizsforgalom

A koreai rizs belső forgalmának fontos jellegzetessége a szigorúan *centralizált, állami monopólium* jellege. A hatóságok fokozzák a szigorúságot az illegálisan becsempészett amerikai "Calrose" fajtájú rizs forgalmazása ellen. A Mezőgazdasági Minisztérium tisztviselői azt mondják, hogy az illegálisan becsempészett rizs mennyisége nő, mert gazdagabb családok előnyben részesítik a külföldi termékeket — a rizst is beleértve. Az illegális rizskereskedelem ellen fel kell lépni, mert ha nem, akkor ez félreértést okozhat a koreai rizsfarmerek körében, azt a látszatot keltve, mintha az állam *megnyitotta volna a koreai rizspiact*.²⁰

E tekintetben is szigorúan követik a japán példát, ahol a rizs szintén központosított, állami monopólium, a termelő közvetlenül nem adhat el rizst a fogyasztónak. A cikk megemlíti egy esetet, amikor egy farmer 2 évi börtönbüntetést kapott, mert ezt megszegte.²¹

Az Országos Mezőgazdasági Szövetkezeti Federáció (NACF) 1991-ben ünnepelte 30 éves fennállását. A Federációnak 1468 mezőgazdasági szövetkezet tagja van, össz. taglétszáma pedig 1,9 millió farmer, az össz. farmerek kb. 75 %-a.

"Az 1960-as években — írja a cikk — ezt a szervezetet dicsérték, mert biztosította a mezőgazdaságnak szükséges műtrágyát, vegyszereket, gépeket egy olyan időszakban, amikor az ország jelentős hiánnyal küzdött, hozzájárult a rizs- és árpatermelés termelékenységének növeléséhez." A szervezet bevezetvén (1969-ben) a

¹⁸ Korea Newsreview, 1991.

¹⁹ Korea Newsreview, 1991. X. 26. 21. old.

²⁰ Korea Newsreview, 1991. VIII. 31.

²¹ Business Japon, 1987/8.

szövetkezeti kölcsön hitelnyújtási rendszert jelentősen csökkentette, 62,5 %-ról 20 %-ra, a farmerek *magánkölcsönöktől* való függését.²²

A szövetkezet és az állam viszonyát tárja fel néhány mondat: "1989-ben egy szövetkezeti egység YECHON, Kyongsangbuk-do lett, az olyan első az ország mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom történetében, ahol *megválasztották vezetőjüket közvetlen népi (kollektív) választáson.*"²³ Ami az Országos Mezőgazdasági Szövetkezeti Federáció elnökét illeti, Han Ho-sun volt újraválasztva az első közvetlen választáson, amit a *kormány megengedett* a demokratikus reformok kifejllesztése részeként."²⁴

Azt látjuk, hogy a kormány korábban a szövetkezetek vezetőit maga nevezte ki, és nem a tagok választották meg.

Konkrétan a rizs vonatkozásában az sem a teljes piaci viszonyok érvényesülését jelenti, hogy az USA kormánya évi 8—900 millió dolláros támogatást nyújt a farmereknek, ami tonnánként 220 dollár támogatást jelent. Egy rizstermelő farmer joggal állapította meg: "*a kormány tesz bennünket versenyképessé*".²⁵

E. Import külkereskedelem

A koreai kormány nem zárkózik el a mezőgazdasági termékek piacának megnyitása elől, azonban csak a következő jellegzetességekkel tudja azt megvalósítani. Viszonylag hosszabb időre *elnyújtva*, államilag *kártalanított formában* és egyelőre *nem alapvető* élelmiszerek vonatkozásában.

A már említett 131 termék vonatkozásában a piac nyitásának nézzük néhány érdekes példáját. A következő 6 termék: komló, körte, őszibarack, édes datolya, kínai citrom és barack, amely termékeknél konkrétan előirányozták a farmerek támogatását, ha ezek piacát megnyitják. A komló esetében a farmerek 1994—1996 között 6 milliárd won (8 mill. dollár) összeget kapnak kárpótlásul. A körte esetén 5 md won (7 mill. dollár), őszibarack esetén 3 md. won (4 mill. dollár) és 4 milliárd won (kb. 5,5 mill. dollár) édesdatolya esetén. Az állam kedvező hitelt és technológiai segítséget nyújt azoknak a kisjövedelmű termelőknek, akik a *kínai citrom és barack* termelését megszüntetik és mással helyettesítik azt. Becslések szerint 8 md won-t (kb. 10 mill. dollár) kedvező hitelt adnak 1994-től 3 évre ezen termelőknek.²⁶

Ezek az intézkedések jól mutatják az állam gondoskodását, hogy nem teszi ki a termelőket egy *hirtelen és kárpótlás nélküli* piaci viszonyok okozta megrázkódtatásnak.

Az olyan alapvető élelmiszer azonban, mint a rizs, nem kerül a felszabadított termékek listájára, mert ez különleges szerepet játszik; élelmiszerbiztonság, foglalkoztatottság, környezet megvédeése és a hagyományos kultúra megőrzése.²⁷ Ezek azok a szempontok, amelyek a rizst különleges terméké teszik, nem egyszerűen piaci termék, amelynél az döntene, ha külföldről olcsóbban lehet venni, akkor onnan kell beszerezni. Tehát itt is azt látjuk, hogy *nem a piaci*, világpiacon tiszta modell érvényesül, hanem szociálpolitikai, kultúrpolitikai megfontolásoknak elsőbbsége van.

²² Korea Newsreview, 1991. VIII. 24. 21. old.

²³ Korea Newsreview, 1991. VIII. 24. 21. old.

²⁴ Korea Newsreview, 1991. VIII. 24. 21. old.

²⁵ International Herald Tribune, 1989. III. 28.

²⁶ Korea Newsreview, 1991. VII. 20.

²⁷ Korea Newsreview, 1991. XI. 23. 15. old.

F. Agrárpolitika új vonásai a 90-es években

A dél-koreai hatodik 5 éves terv (1987—1991) kiemelten kezeli a mezőgazdasági termelés hatékonyságának növelését. Felmerül a kérdés, miért van erre szükség, milyen okok késztetik erre a kormányt, és milyen módszerekkel kívánja elérni a célt.

Az új agrárpolitika szükségessége

Az 1949-es földreform törvény a reform egyik céljaként a "mezőgazdaság átfogó modernizálását" is megjelölte, de ez nagyon lassan haladt.

Mivel a tulajdonviszonyok olyanok voltak, hogy 3 hektárban volt a felső határ, ez a körülmény jelentősen behatárolta a technikai fejlesztéseket, a gépesítést. A gazdaság és agrárgazdaság belső ellentmondásai és a világgazdasági környezet egyaránt új agrárpolitikát követelt meg. A 3 hektár földterület maximálás okai megszűntek, az t.i., hogy mindenkinek jusson egy kis föld. Az ipar, nehézipar fejlődése felszívta a munkaerő nagy részét, ma már a lakosság (foglalkoztatottak) 19 %-a van csak a mezőgazdaságban, az 1949-es időszak 60 %-kal szemben. Ennek hatására a földéhség helyett, ami 1945—49 körül volt, az tapasztalható, hogy elhagyott, parlagon heverő földek is vannak. Az ipar elszívó hatása, az ipari munkabérek magasabb szintje azt eredményezte, hogy a kisfarmokon, az öntözéses rizstermelés nagyon kemény munkája esetén csak igen magas felvásárlási ár mellett hajlandó a farmer megtermelni a rizst. Csak olyan ár mellett, ami a világgpiaci ár 5—6-szorosa. A 3 hektáros kisfarmernek nem lehet annyi pénze, hogy jelentősen gépesítsen.

Mint láttuk, egyre nagyobb összeget emészt fel a felvásárlási ár és a piaci ár különbsége, valamint a raktározás költségei.

A Mezőgazdasági Minisztérium jelentése szerint a Gabona Gazdálkodási Alap, összesített vesztesége 1992-ben 7,6 md US dollár volt. Ez az összeg, ami a felvásárlási ár és a piaci ár különbsége miatt halmozódott fel.²⁸

Ugyanakkor az USA nyomása is egyre erősödik, hogy nyissa meg rizspiaccát az amerikai rizs előtt. Ha ezt azonnal megtenné, Korea tönkretenné a rizstermelő farmereket, és hatalmas politikai lázadás lenne. A világgazdaságba való integrálódása az ipar terén a kvóták és vámok csökkentésével már jelentősen előrehaladt. A mezőgazdaságnak is, és ezen belül a rizstermelésnek is, bár hosszabb távon, de haladni kell ezen az úton.

A megteendő intézkedések. A következő fő intézkedéseket tervezik. Megemelik a földtulajdon felső határát 3-ról 20 hektárra. Az ország mezőgazdasági területein differenciáltan támogatják a mezőgazdasági termelést, annak ágazati strukturáját (rizs—búza—gyümölcs). Fokozottan támogatják és fejlesztik a mezőgazdaság gépesítését.

Tehát tulajdonképpen eljutottak a gépesített mezőgazdasági nagyüzemek létrehozásának szükségességéhez.

---

²⁸ Korea Newsreview, 1993. I. 2. 2. old.

A terv szerint 2001-ig összesen 42.000 milliárd won (kb. 56 milliárd dollárt) kívánnak a mezőgazdaságba befektetni a két 5 éves terv alatt, annak szerkezeti átalakítására. A cél megerősíteni versenyképességét, előkészíteni a nagyobb mértékű belső agrárpiaci megnyitására. A Mezőgazdasági Miniszter, Cho, hangsúlyozza, hogy a "hosszú távú átalakítási program célja átalakítani az elmaradott agrár és halászati tevékenységet magas minőségű és nagy hozzáadott értéket teremtő tevékenységgé a szakosodásra és gépesítésre támaszkodva."²⁹

A terv alapján a legnehezebb rizstermelési munkát, a palántázást, 100 %-ig gépesíteni akarják.

Mezőgazdasági gépállomány db³⁰

Gép	1965	1971	1975	1981	1990
talajmaró	1555	16842	85732	350462	751235
traktor	20	183	564	3862	42000
rizsültető	—	—	16	15271	138000
kombájn (rizscséplő)	—	—	1270	3130	266608
gépi permetező	8798	69400	137600	364688	695364
rizszszivattyú	—	—	65993	—	341000

Az adatok azt mutatják, hogy Korea jelentős fejlődést ért el a mezőgazdasági gépek használatában. A rizsültető és -betakarító gépek ismeretlenek voltak még 1971-ben is, de ezután gyorsan növekedett a számuk.

Ha figyelembe veszem, hogy 1989-ben 1,5 millió farmer család volt, akkor a rizsültető gépből is csak minden 12-ik családra jutott egy, rizsaratógépből pedig minden 6-ikra.

A már említett 6-ik 5 éves terv a mezőgazdasági gépgyártást helyezi előtérbe és azt irányozza elő, hogy a jelenlegi (1986) 0,69 millió mezőgazdasági gépállományt 2,17 millió darabra növelik.

A mezőgazdasági terület átrendezése. A másik újszerű agrárpolitikai módszer új mezőgazdasági zónák (övezetek) kialakítása, illetve átrendezése. Korábban is volt ez már (1987 előtt), de akkor ez a minden áron növelni a rizstermelést szolgálta. A 2,1 millió hektár össz. szántóterületet kb. 1—1 millió hektáros 2 zónára bontják — az egyiket támogatják a gabonatermelést, a másikon nem. A nem támogatott zónában gyümölcsstermelést, üdülőterületek kialakítását viszont ösztönöznék. Mindez a folyamat állami támogatásokkal, kártalanítással, kedvező hitelek nyújtásával valósul meg.

Agrárimport politika

Dél-Korea belső agrárpiaca az importtól erősen védett. Az alapvető élelmiszerekre, rizsre, árpára, marhahúsra, tejtermékekre vonatkozóan nem nyitja meg a piacát a külföldi termékek előtt, politikai nehézségekre hivatkozik és arra, hogy a hazai termelés nagyon "törékeny", nem versenyképes.

²⁹ Korea Newsreview 1991. VII. 20. 15. old.

³⁰ Economist Intelligence Unit, South Korea, 1992/93. 20. old.

A kormány 1990. márciusában nyilvánosságra hozta azon 131 cikket tartalmazó listát, ahol az importkorlátozást 1992—1994 között megszüntetik. További 142 tétel azonban a tiltott termékek listáján marad.³¹

Dél-koreai importvámok:

ipari késztermékekre 20—50 %-os vámot vetnek ki,
mezőgazdasági, élelmiszertermékekre 40—50—100 %,
nyersanyagokra 5—10 %.³²

Mint az információból látható, igen magas vámokkal védik a hazai mezőgazdaságot, élelmiszertermelést.

Koreai—USA rizsvita

A Japán—USA rizsvitához hasonlóan Korea is vitázik az USA-val. E vita lényege, hogy az USA követeli, hogy e két ország nyissa meg piacát az amerikai rizs előtt. Az USA Japán viszonylatában azzal panaszkodik, hogy egy évi 35 md dollárt képviselő piacról kiszorítja őt a Japán importkorlátozás. Dél-Korea esetében a rizs piaci értéke 1 millió tonnás évi fogyasztást feltételezve a világgpiaci árnál 6-szor magasabb belső árral számolva közel 4—5 md dollár. Tehát óriási piacról van szó.

Az USA érve az, hogy mivel az USA-ban a rizs termelése sokkal olcsóbb — Japánban és Koreában pedig a világgpiaci árnál 5—6-szor drágább —, az a racionális, hogy világgpiacról, USA-ból vegyék a rizst, és ne maguk termeljék.

A rizs ár, úgy tűnik, szoros összefüggésben van a farmméretekkel. Míg Japánban az átlagos rizsfarm mérete 0,6 hektár, Dél-Koreában pedig 1,2 hektár, az USA rizstermelő farmjainak átlagos mérete 94 hektár.³³

A helyzet érdekessége, hogy miközben az USA a *piac megnyitását és a piaci viszonyok érvényesülését* kéri számon a két országtól, ő maga pedig igen magas vámokkal és kvótákkal védi a saját piacát.

Amerikai importvámok 1986-ban:³⁴

A cukorkvóta mintegy	233 %-os vámnak,
a vajkvóta	190 %-os vámnak,
a sajtkvóta	172 %-os vámnak,
a tejporkvóta	142 %-os vámnak felel meg.
A fagyasztott csirkehús vámja	28,6 %,
a zöldségféléké	25 %-os vám.

³¹ Korea Newsreview, 1991. IV. 27.

³² Financial Times, 1988. V. 9. 18. old.

³³ The Nikkey Weekly, 1991. VI. 8.

³⁴ USToday Magazine, 1990. XI. 15. 18. old.

LÁSZLÓ MAYER

SOME QUESTIONS OF SOUTH KOREA'S AGRICULTURAL POLICY

(Summary)

It is instructive to see how the admired Far-Eastern, or Pacific-Rim countries, in this case Korea pursued its agricultural policy. After the Second World War land reform was carried out - in 1949 - expropriated the land holdings above 3 hectares with compensation. The predominantly tenant farm sector was transformed - with government help into small-scale private farm sector, one farmer could have only 3 hectares farm land as maximum. 94% of the farms were under 2 hectares in 1953 at the completion of the landreform. Moreover the average size of rice farm was under 1 hectare. The most important instrument of the production regulation was the two tier (dual) price system. The government fixed buying up price was significantly higher than the retail rice price. The rice trade is a state monopoly - rice import is prohibited. The small-scale farm rice production cost is 6 times higher than the world market price. The ever growing cost of this price support and the pressure of the USA force Korea to make its agriculture more efficient, permit the creation of larger farms, and in this way to open up its rice market. Smaller number but larger farms could successfully defend the local producers. The new agricultural policy (after 1987) makes possible to increase the farm size up to 20 hectares. The government selectively support the agriculture, its various branches and increase the support for mechanization. During the two 5 year plan period the government intends to spend the equivalent of 56 billion USA dollars to restructure the agricultural economy.